

Avanç dels resultats de les campanyes 2009-2010 a los Cabañiles (Sucàina; l'Alt Millars). Àrea d'intervenció: zona 3, necròpoli tumular

Ferran Falomir*

DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS

Presentem en aquest avanç els resultats preliminars de les campanyes d'excavació del 2009 i 2010 en la zona 3 de Los Cabañiles. En aquesta zona de l'assentament és el segon any en el que realitzem treballs d'excavació arqueològica. Físicament aquesta correspon a la vessant nord del cim on estan situades les estructures d'hàbitat, adaptant-se a un suau desnivell que va baixant de cota cap al nord-oest des dels 790 metres d'altitud fins arribar al fons de la foia de Sucàina a 780 metres.

A les acaballes de la campanya del 2009 es van iniciar els treballs arqueològics en l'àrea tumular, i davant la impossibilitat de documentar-la en extensió vam decidir centrar-nos en documentar les descobertes en primer lloc, tenint en compte que directament a sota del primer nivell d'enderroc van quedar a vistes les lloses que cobrien varies urnes dels túmuls i per tant vam tenir que excavar-les davant el perill de degradació o espoli. En resum, vam tenir que modificar el procés d'excavació dels dipòsits arqueològics per privilegiar l'acció de salvament de dues urnes d'incineració.

Aquest any però, hem pogut aconseguir els objectius que ens havíem marcat en el nostre projecte, que era delimitar topogràficament la totalitat de l'agrupació tumular.

DOCUMENTACIÓ DE LES ESTRUCTURES TUMULARS

La primera estratègia definida ha estat delimitar els conjunts externs de les estructures tumulars que vam deixar parcialment documentades l'any passat i amés aquelles que anaven detectant a mesura que es desmuntava el nivell d'enderroc superficial; però la novetat ha estat que al sí del que sembla ser un gran grup funerari hem pogut documentar que està format per un nucli principal amb dos túmuls completament circulars de grans dimensions i altres construccions, en un nombre total de disset, també de tendència semicircular i que es van adossant físicament seguint un ordre temporal, fins configurar una gran agrupació d'aspecte massís.

Al final de la campanya passada havíem documentat amb la seva extensió originària un túmul i cinc estructures tumulars i altres cinc estructures documentades parcialment. Aquesta campanya hem pogut acabar de delimitar les estructures de la campanya passada i hem tret a la llum set més.

Els aspectes més rellevants d'aquesta campanya han estat bàsicament tres; en primer lloc la delimitació d'un àrea de la necròpolis unitària de la qual hem pogut definir topogràficament els seus límits i identificar les estructures tumulars que la componen; en segon lloc la documentació d'una

* Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques. Diputació de Castelló. Edifici Museu, Av. Germans Bou, 28 12003. Castelló de la Plana. <ffalomir@dipc.as.es>

inhumació en una de les estructures tumulars que hem d'afegir a les dos urnes documentades la campanya passada; i ja per últim la documentació de tres dipòsits de carbons i cendres, que situats al voltant de les estructures tumulars pareixen ser les evidències del que podrien ser restes funeràries associades a algun tipus de ritus realitzat en el context d'ús de la necròpolis.

Pel que fa a les estructures tumulars, el procés d'identificació i documentació en l'excavació ha estat el definit en el nostre projecte d'intervenció; assignar un número d'unitat estratigràfica a cadascuna de les accions mínimes utilitzades per a construir els túmuls. Aquestes estructures estan encara en procés d'excavació, documentant en aquesta campanya les que conformen els conjunts exteriors, molt alterades pels processos postdeposicionals i que estan construïdes amb un parament exterior circular amb un reble interior. El cas que s'ha pogut documentar amb major precisió ha estat en la estructura tumular número 8, molt alterada per accions antròpiques contemporànies i que en el seu procés de neteja superficial ens ha permès documentar una inhumació.

Un altre aspecte interessant de la necròpolis ha estat el poder documentar les restes d'una sèrie d'accions, ja constatades en altres necròpolis; i que han estat diversament interpretats segons l'investigador; bàsicament corresponen en el nostre cas a uns dipòsits de cendres i carbons, amb restes de metall i ossos cremats que estan dipositats sense estructures delimitadores al voltant dels túmuls.

VALORACIÓ DE LES RESTES APAREGUDES

La primera estratègia definida ha estat el continuar amb la delimitació efectiva dels conjunts externs de les estructures tumulars, que hem detectant a mesura que es desmuntava el nivell d'enderroc superficial: finalment hem pogut aïllar un total de 19 estructures tumulars que formen una gran unitat (Foto 1).

Aquesta unitat està formada per un nucli principal amb dos túmuls completament circulars de grans dimensions i altres construccions també de pedra de tendència semicircular que es van adossant físicament seguint un ordre temporal, fins configurar una agrupació d'aspecte massís.

A nivell cronològic estem parlant d'un registre funerari acorde a la evolució dels grups poblacionals amb ritus d'enterrament documentats en la zona de Cortes de Arenoso, (necròpoli del Mesón del Carro (Barrachina 2002-2003; 2003) i que ens evidencien la evolució social d'aquests grups al llarg del segle VI aC. Les dues urnes documentades l'any passat són de tipologia ibèrica i amb un aixovar àmpliament documentat en les necròpolis ibèriques del nostre entorn. Des d'aquesta perspectiva ha estat un sorpresa documentar la inhumació d'un individu en una de les estructures tumulars, que a la espera de la datació de C14 no podem associar clarament a un període concret, doncs no hem trobat cap tipus d'aixovar i el que és més important, no hem acabat d'excavar la totalitat de

Foto 1. Zona 3. Necròpoli tumular.

l'estructura tumular, per tant no podem saber si ens enfrontem a un dipòsit originari de la construcció del túmul o a un reaprofitament.

En resumides comptes, hem continuat els treballs bàsics de documentació per possibilitar una lectura adequada dels elements estrictament funerals i poder contrastar la nostra hipòtesi de treball exposada en el projecte d'excavació.

BIBLIOGRAFÍA

BARRACHINA, E. (2002-2003): *Dos noves necròpolis d'incineració a la conca del Millars: el Mesón del Carro i La Vilavella (Castelló)*. Quaderns de Prehistòria i Arqueologia de

Castelló, 23, pp. 141-150. SIAP. Diputació. Castelló de la Plana.

CURA, M., GUSI, F. (2000): *Inici de noves intervencions arqueològiques al jaciment de Los Cabañiles (Sucaina, Alt Millars)*. Quaderns de Prehistòria i Arqueologia de Castelló, 21, pp. 473-476. SIAP. Diputació. Castelló de la Plana.

FALOMIR, F., MURIEL, S. (2006): *Noves inhumacions infantils en urna de l'assentament protohistòric de Los Cabañiles (Sucaina, Castelló)*. Context arqueològic i estudi paleoantropològic. Quaderns de Prehistòria i Arqueologia de Castelló, 25, pp. 167-186. SIAP. Diputació. Castelló de la Plana.

